

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **Február 2018**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy:

Premiér B. Sagintajev na rozšírenom zasadnutí vlády (09.02.), na ktorom boli za účasti prezidenta N. Nazarbajeva hodnotené výsledky za rok 2017, informoval, že **kazašská ekonomika nastúpila cestu udržateľného rozvoja, čo potvrdzujú aj súčasné ratingy zo strany medzinárodných inštitúcií, ktoré jej dávajú stabilný výhľad.** Rast HDP za r. 2017 dosiahol 4 %, pričom 60 % rastu zabezpečil nesurovinový sektor. Uvedenú skutočnosť označil za kľúčový moment, ktorý poukazuje na udržateľnosť rastu ekonomiky a zmenu jej štruktúry. Dobré si v uplynulom roku viedol aj zahraničný obchod, ktorého obrat sa zvýšil o 25 % na 69,5 mld. \$. Miera inflácie na úrovni 7,1% sa udržala v plánovanom rozmedzí 6-8 %, rovnako aj vládny dlh, ktorý dosiahol 26 % HDP.

Vláda podľa premiéra Sagintajeva pokračuje v realizácii národného programu „100 konkrétnych krokov“, v rámci ktorého bolo už splnených 55 bodov. V rámci implementácie uvedeného programu bolo za ostatné 3 roky prijatých 74 nových zákonov a viac ako 500 legislatívnych aktov. Realizovaný je program „Digitálny Kazachstan“, súčasťou ktorého je zabezpečenie prístupu internetu vo všetkých oblastiach krajiny, zvyšovanie digitálneho vzdelania obyvateľstva, vytváranie digitálnych spoločností a legislatívneho rámca na fungovanie elektronického obchodovania, financovania pomocou rizikového kapitálu a rozvoja priemyslu informačných technológií.

Národná banka Kazachstanu zverejnila 03.02. predbežné údaje platobnej bilancie za r. 2017. **Deficit bežného účtu dosiahol 4,7 mld. \$ a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížil takmer dvojnásobne** hlavne vďaka vývoju v priebehu 4. štvrťroka 2017, keď bol prakticky vyrovnaný. Zlepšenie stavu bežného účtu platobnej bilancie za r. 2017 podmienil rast aktívneho salda obchodnej bilancie na 17,5 mld. \$ oproti 9,2 mld. \$ v predchádzajúcom roku. Prispel k tomu vyšší rast vývozu o 32,2 % (49,3 mld. \$) oproti 13,1 %-nému zvýšeniu dovozu (31,8 mld. \$).

Prevody finančných prostriedkov občanov Kazachstanu do zahraničia zaznamenávajú rastúci trend. V r. 2017 dosiahli 496,6 mld. ₸ a medziročne sa zvýšili o 29,9 % (14,1 % v r. 2016). Uskutočnených bolo 2,5 mil. transakcií s priemernou sumou 198,7 tis. ₸. Najviac peňazí sa prevádza na zahraničné účty v Ruskej federácii (38,6 %), Uzbekistane (18 %) a Kirgizsku (8,6 %).

2. Podnikateľské prostredie / podpora podnikania/ aktivity firiem:

Zmeny vo financovaní a stratégii rozvoja rezortu obrany

Rozšírené kolégium Ministerstva obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu na svojom zasadnutí 24.02. prerokovalo **výsledky rezortu obrany za r. 2017** a jeho hlavné úlohy na tento rok v oblasti zefektívnenia plnenia úloh zabezpečenia obrany štátu. **Parlament v súčasnosti posudzuje návrh zákona o obrannom priemysle a verejnom obstarávaní v rezorte obrany**, v ktorom sú stanovené nové mechanizmy verejného obstarávania v oblasti obranného priemyslu a stanovené opatrenia na podporu domáceho obranno-priemyselného

komplexu. **Najdôležitejšom zmenou je, že rozpočet objednávok Ministerstva obrany KZ od r. 2018 prechádza pod Ministerstvo obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu.** Malo by to oslobodiť silové orgány od netypických funkcií a zabezpečiť postupný rozvoj podnikov obranného priemyslu. V štádiu rozpracovania je koncepčný materiál rozvoja odvetvia, ktorý je zameraný na vytvorenie nových technologických možností pre zabezpečenie obranyschopnosti a bezpečnosti štátu. Pripravovaná je tiež stratégia rozvoja uvedeného ministerstva do r. 2028, ktorá stanoví komplexný rozvoj odvetvia na báze nového modelu riadenia. Medzi priority činnosti ministerstva bude patriť zabezpečenie úplného výrobného cyklu moderných a perspektívnych druhov zbraní na plnenie úloh v oblasti obrany a národnej bezpečnosti Kazachstanu. Na základe príkazu prezidenta N. Nazarbajeva bude vytvorený nový fond rozvoja obranno-priemyselného komplexu, ktorý by mal začať svoju činnosť už v tomto roku.

V rámci Ministerstva obranného, leteckého a kozmického priemyslu Kazachstanu bola v r. 2017 vytvorená **vedecko-technická rada, ktorá posudzuje a vyhodnocuje najperspektívnejšie projekty v oblasti obranného priemyslu, kozmu a kybernetickej bezpečnosti. Rada doposiaľ schválila 19 projektov v celkovej hodnote 3,3 mld. ₸.** Rozpracovaný je aj **návrh koncepcie prezbrojenia ozbrojených síl a rozvoja obranno-priemyselného komplexu do r. 2030.** Prijatie tohto dokumentu by malo nasmerovať domáce podnikateľské subjekty na osvojenie moderných postupov výroby vojenskej produkcie a výrobkov dvojakého určenia, ako aj vytvoriť priestor pre uzatváranie dlhodobých kontraktov, lepšie plánovanie výroby a zabezpečenie technologickej modernizácie. Proces modernizácie v najbližších rokoch by malo absolvovať 9 domácich firiem obranného priemyslu, čo predstavuje 25 % všetkých subjektov pôsobiacich v oblasti obranného priemyslu. Dôraz bude pritom kladený na podporu ich exportného potenciálu. Tržby firiem obranného priemyslu v roku 2017 dosiahli hodnotu 80 mld. ₸ a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšili o 14 %, vývoz predstavoval 16 mld. ₸ (2-násobný medziročný nárast). Plánuje sa tiež pokračovať v rozvoji infraštruktúry kozmického priemyslu, obnove národnej siete satelitov.

Rast záujmu o PPP projekty

Ministerstvo národnej ekonomie Kazachstanu informovalo 23. februára 2018, že **súčasnú portfólio projektov verejno-súkromného partnerstva (PPP) predstavuje 194 programov v celkovej hodnote 2 bil. ₸ (5 mld. €), čo je 8-krát viac, ako spoločne za 10 predchádzajúcich rokov.** Veľký záujem o PPP projekty začal v r. 2017, keď došlo k ich 7-násobnému rastu zo symbolických 23 na 160 projektov. Iniciátorom záujmu investorov o PPP projekty bolo prijatie nového zákona o verejno-súkromnom partnerstve v r. 2015, na ktoré nadviazal zvýšený záujem súkromných investorov a ústretový prístup orgánov miestnej samosprávy. V minulosti bolo o PPP projektoch rozhodované iba na úrovni ústrednej štátnej správy, ktorej projekty nebili vždy zaujímavé pre podnikateľskú komunitu. Zo súčasných 194 PPP projektov je 119 realizovaných na základe finančnej iniciatívy súkromnej sféry. Ďalší dôležitý moment, posudzovanie PPP projektov, sa tiež dočkal zmien. Pokiaľ v minulosti expertné posudzovanie všetkých projektov zabezpečovalo Ministerstvo národnej ekonomie cez štátnu akciovú spoločnosť „Казахстанский центр ГЧП“, v súčasnosti je celý proces (s výnimkou najväčších projektov v hodnote nad 10 mld. ₸) zabezpečovaný na regionálnej úrovni prostredníctvom miestnych samospráv a zapojením regionálnych centier verejno-súkromného partnerstva. Uvedená zmena umožnila výrazne skrátiť dobu schvaľovania projektov z 18 na 7 mesiacov. Vláda taktiež zaviedla od r. 2016 minimálny ukazovateľ počtu PPP projektov pre každý región, ktorý predstavuje 5 projektov a je kontrolovaný na úrovni vlády.

Prínos špeciálnych ekonomických zón (ŠEZ)

Minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek v reakcii na kritiku prezidenta N. Nazarbajeva priznal (14.02.), že **štátne investície, ktoré sa vložili do rozvoja a infraštruktúry 11 ŠEZ, zatiaľ nepriniesli očakávané výsledky.** Nevyhnutné bude preto uskutočniť dôkladnú analýzu systému ich podpory a prehodnotiť časť nástrojov štátnej pomoci. Minister uvedenú kritiku komentoval informáciou, že od založenia ŠEZ bolo zrealizovaných 165 projektov za viac ako 800 mld. ₸, ktoré umožnili vytvoriť 13 tisíc pracovných miest. V tomto roku sa plánuje rozpracovať 45 nových projektov v hodnote 171,7 mld. ₸ s vytvorením 3 tisíc nových pracovných miest. V podstate tu nejde o zlé čísla, prezident Nazarbajev na rozšírenom zasadnutí vlády 09.02. však odmietol návrhy niekoľkých akimov na založenie nových ŠEZ a prikázal, aby sa vláda najprv kriticky pozrela na 11 existujúcich zón, ktorých výstavba si už vyžiadala 283 mld. ₸ a až potom začala uvažovať nad výstavbou nových.

Vytvorenie Rady pre inovačnú politiku

Minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek informoval 14.02. o pláne vytvoriť Radu pre inovačnú politiku, ktorá bude priamo riadená predsedom vlády a bude koordinovať všetky aktivity v oblasti inovačnej politiky. **Zmeny čakajú aj Národnú agentúru pre technologický rozvoj (NATD, <http://natd.gov.kz/ru/>), ktorá by mala do konca tohto roka získať strategického partnera.** Do úvahy pripadajú popredné medzinárodné poradenské firmy špecializujúce sa na oblasť inovačného riadenia (mená potenciálnych partnerov neboli medializované). Prijatý by mal byť aj nový zákon o financovaní formou rizikového kapitálu.

Štátna podpora Medzinárodného finančného centra Astane (AIFC)

Vláda plánuje poskytnúť ročne 20 mld. ₸ v priebehu nasledujúcich 3 rokov na rozvoj centra AIFC. Podľa informácie riaditeľa centra K. Kalimbetova z 12.02. si **AIFC kladie za cieľ prilákať v priebehu nasledujúcich 10 rokov investície vo výške 40 mld. \$ a v horizonte 3-5 rokov prejsť na financovanie z vlastných zdrojov, príkladom je Dubaj a Abu Dhabi.** Neplánuje sa zameriavať na obchodovanie s kryptomenami, ktoré sú považované za špekulatívny trh s vysokým rizikom pre investorov. Sídлом AIFC je areál nového výstaviska, na ktorom sa v uplynulom roku uskutočnila medzinárodná výstava EXPO Astana. Pripojiť sa k nemu má Medzinárodné centrum pre zelené energie, ktoré je pod správou rezortu energetiky a Medzinárodné centrum pre start-upy zodpovedajúce za národný program „Digitálny Kazachstan“, ako aj medzinárodný arbitrážny súd. Do funkcie jeho predsedu bol v decembri 2017 menovaný lord Harry Kenneth Woolf, členmi je tiež niekoľko sudcov z Veľkej Británie. Podľa vyjadrenia Kalimbetova je Kazachstan prvou krajinou SNS, ktorá plánuje aplikovať anglické právo v rámci AIFC v takomto rozsahu (malo by to zvýšiť atraktivnosť centra pre zahraničných investorov). Vláda uvedený postup už využila pri emisii eurobondov a tiež pri podpise zmlúv s partnermi z oblasti ropného a ťažobného priemyslu.

Čínska banka sa zaregistrovala v AIFC

Guvernér Medzinárodného finančného centra Astana (AIFC) K. Kelimbetov na zasadnutí vlády 20.02. informoval, že **Rozvojová banka Číny (Development Bank of China) sa zaregistrovala ako 10. partner centra,** čo považuje za dôležitý stimul podpory a ďalšieho získavania seriózných investorov z Číny. Ako uviedol, centrum očakáva, že do konca tohto roka sa počet zaregistrovaných subjektov zvýši na 100. Oficiálna prezentácia AIFC sa uskutoční 05.07.2018 v rámci osláv 20. výročia hlavného mesta Astana, ktorých súčasťou bude aj organizácia 13. Svetového islamského fóra.

Investičné aktivity čínskych firiem v Kazachstane pritom nie sú zanedbateľné: minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek informoval 14.02., že jeho rezort v súčasnosti rieši 51

kazaško-čínskych priemyselných investičných projektov v celkovej hodnote viac ako 27 mld. \$. V tomto roku sa plánuje s ukončením 5 projektov za 623 mil. \$.

Otvorenie parku IT start-upov v Astane

Nový medzinárodný technopark IT start-upov v Astane prijal 07.02. prvých účastníkov svojho **špeciálneho bezplatného programu „GARAGE“**, ktorý je prvým startup-inkubátorom svojho druhu v Kazachstane a je určený pre talentovaných odborníkov a začínajúcich podnikateľov na podporu rozvíjania a realizácie ich nápadov. Projekt bude trvať 3 mesiace, štart jeho druhej etapy je naplánovaný na september 2018. Do programu bolo podaných 150 prihlášok, vybraných bolo 13 najlepších podnikateľských plánov. Každý účastník projektu začne pracovať pod individuálnym dohľadom mentora, ktorý bude sledovať a usmerňovať jeho podnikateľské plány.

Index ekonomickej slobody

V najnovšom Indexe ekonomickej slobody na rok 2018 zverejňovanom každoročne americkou nadáciou Heritage Foundation sa **Kazachstan umiestnil na 41. mieste spomedzi 186 hodnotených krajín a oproti predchádzajúcemu roku sa zlepšil o jednu pozíciu**. Ide o najlepšie umiestnenie krajiny z regiónu strednej Ázie a SNŠ (pre porovnanie: Kirgizsko 78, Ruská federácia 107 Slovensko 59). Najviac sa Kazachstan zlepšil v kategórii slobody investovania a integrity vlády, k zhoršeniu došlo v sektore fiškálneho zdravia a monetárnej slobody. V hodnotiacej správe sa tiež uvádza, že hoci si kazašská vláda dobre uvedomuje, že ekonomika krajiny je výrazne závislá od ropného a ťažobného priemyslu, počiatočné snahy viac rozvinúť ostatné sektory ako doprava, farmaceutika, telekomunikácie, petrochémia a potravinárstvo zatiaľ neboli veľmi úspešné. **Napriek určitým pozitívnym zmenám majú investori aj naďalej obavy z korupcie, byrokracie a arbitrážnych pravidiel, obzvlášť na regionálnej a municipálnej úrovni**. Ďalšou takou oblasťou je bankový sektor, ktorý trpí nízkou likviditou, slabou kvalitou aktív a nedostatkom transparentnosti.

Ekonomický efekt privatizácie je otázný

Poslanec Mažilisu A. Konurov (Komunistická národná strana Kazachstanu) vystúpil 09.02. na plenárnom zasadnutí dolnej komory parlamentu s poslanceckou otázkou adresovanou predsedovi vlády, ktorá sa týkala privatizačného procesu. Vo svojom vystúpení uviedol niekoľko prekvapujúcich čísel s konštatovaním, že druhá vlna privatizácie pokračuje v Kazachstane už štvrtý rok a za ten čas bolo predaných viac ako 600 subjektov. Ekonomický efekt tohto procesu však vyvoláva viacero otázok. Ako uviedol, podľa jeho informácií celkové **príjmy z privatizácie za uvedené obdobie dosiahli zhruba 256 mld. ₸** bez zahrnutia výdavkov na prípravu a realizáciu predajov. Uvedená suma predstavuje menej ako 1 percento príjmov republikového rozpočtu za roky 2014-2017, čo znamená, že privatizácia fakticky nemala žiadny fiškálny efekt. Z celkového počtu predaných subjektov 54 % predstavujú objekty v komunálnom vlastníctve. Väčšina z nich je sociálne orientovaná a ich predaj nevedie k rozširovaniu reálnych možností súkromného sektora. Značnú časť predstavujú subjekty, ktoré sú servisnými organizáciami štátnych orgánov a národných spoločností. Ich predaj nijako nevyplýva na rozvoj konkurenčného prostredia, pretože tieto subjekty aj naďalej ostávajú jedinými dodávateľmi. Preto sa vlastne nerieši otázka znižovania podielu štátu v hospodárstve.

Poslanec Konurov tiež poukázal na to, že v uplynulom roku boli vytvorené veľké štátne spoločnosti Kazakh Invest a Kazakh Turizm, ktorých záber činnosti prevyšuje obrat všetkých privatizovaných komunálnych subjektov dokopy. Tým sa fakticky zvyšuje prítomnosť štátu v ekonomike pri formálnom znižovaní počtu štátnych subjektov. Privatizácia rovnako

neviedla k stimulovaniu kapitálového trhu. **Zo 114 predaných národných holdingov bolo iba 29 predaných cez výberové konanie alebo prostredníctvom aukcií za vyššiu cenu ako bola ponuková.** Ostatných 85 subjektov (75 %) bolo predaných buď cez aukcie za nižšiu cenu alebo formou priameho predaja. Okrem toho nedochádza k prílevu ďalších investícií do privatizovaných subjektov a rozvoju ich hospodárskej činnosti.

Rating eximbanky

Agentúra S&P znížila dlhodobý a krátkodobý úverový rating kazašskej eximbanky „АО Эксимбанк Казахстан“ z „B-/B“ na „CCC+/C“. Rating banky na národnej úrovni bol rovnako znížený z „kzB+“ na „kzB-“. Zníženie ratingu podľa vyjadrenia expertov S&P odráža ich názor, že **efektívnosť podnikateľského modelu a životaschopnosť „АО Эксимбанк Казахстан“ v bankovom sektore Kazachstanu v dlhodobej perspektíve vyvoláva pochybnosti.** Okrem toho trhovú pozíciu banky závisí od schopnosti a pripravenosti akcionárov poskytovať jej podporu, ako aj schopnosti banky spravovať problematické úvery, zlepšovať harmonogram likvidácie dlhu a zvyšovať stabilitu prostredníctvom nových zdrojov financovania. Banka by nemala mať problémy s platbami alebo poskytovaním úverov v priebehu nasledujúcich 12 mesiacov, v dlhodobej časovej perspektíve však môže dôjsť ku komplikáciám s plnením finančných záväzkov, pokiaľ bude chýbať mimoriadna podpora zo strany akcionárov.

Finančná podpora agrosektora je nedostatočná

Minister poľnohospodárstva U. Šukejev informoval 14.02., že súčasný 5-ročný program podpory poľnohospodárov síce obsahuje štátnu pomoc vo výške 1 bil. ₸ (2,5 mld. €), v porovnaní s predchádzajúcim programom v hodnote 1,5 bil. ₸ a skutočnosťou, že v uplynulých rokoch došlo k 2 devalváciám, súčasná štátna pomoc poľnohospodárom predstavuje jednu tretinu toho, čo bolo poskytované v minulosti.

Inštitucionálna pomoc zahraničným investorom

Vláda na svojom zasadnutí 16.02. prehodnotila podporu prílevu PZI z 11 prioritných krajín (RU, US, CN, DE a ďalšie), ktoré boli definované v nedávno prijatej novej stratégii. Hlavným nástrojom podpory je **agentúra Kazakh Invest, ktorá v súčasnosti monitoruje 145 investičných projektov v celkovej hodnote 47,8 mld. \$** s plánovaným vytvorením 35 tisíc nových pracovných miest; z toho 66 projektov v hodnote 10,7 mld. \$ sa nachádza v štádiu realizácie. V oblasti rozvoja exportného potenciálu dôležitým prvkom podpory bude vytvorenie jedného informačného okna pre exportérov spravovaného agentúrou Kazakh Export, ktorá v r. 2017 podporila vývozné kontrakty v hodnote 196,137 mld. ₸ (491 mil. €). V tomto roku plánuje otvoriť 12 zastúpení na hlavných exportných trhoch (medzi nimi aj NSR, Francúzsko, Turecko, USA a Čína). Agentúra Kazakh Invest v r. 2017 realizovala 9 investičných projektov v hodnote 188,9 mil. \$.

Situácia vo farmaceutickom priemysle: rast produkcie o 80 %

Výroba liekov síce nepatrí medzi hlavné odvetvia priemyselnej výroby a podstatná časť sa dováža zo zahraničia, výsledky domácich farmaceutických spoločností za rok 2017 sú viac ako zaujímavé. **Vyrobených bolo 31,8 tis. ton liekov, čo je o 79,8 % viac, ako v predchádzajúcom roku. Tržby dosiahli 73,4 mld. ₸ (nárast o 73,1 %).** Farmaceutický priemysel je sústredený do 3 oblastí – Almatinskej (52,8 % celkových tržieb), Juhokazašskej (18,3 %) a mesta Almaty (12,4 %). V týchto regiónoch pôsobia najdôležitejšie spoločnosti z oblasti farmaceutickej výroby: ТОО «АбдиИбахим ГлобалФарм», ТОО «Kelun-KazPharm», ТОО «Dolce» (Almatinská oblasť), ТОО «Зерде-Фито», АО «Химфарм» (Juhokazašská oblasť), Алматинская фармацевтическая фабрика «Нобел», ТОО

«Авропа», TOO «Cheminnova Alimor Kazpharm», TOO «Rapid-Alimor Pharm Industries», TOO «Dosfarm» (Almaty).

Pol'ské investície do farmaceutického priemyslu

Spoločnosť SANTO, ktorá je súčasťou medzinárodnej farmaceutickej skupiny Polpharma Group (Poľská republika) realizuje v Juhokazašskej oblasti významný investičný projekt modernizácie farmaceutického závodu „Химфарм“ v Šymkente v súlade s medzinárodnými štandardmi GMP (Good Manufacturing Practice). **Do digitalizácie, lepšej výrobnjej kontroly, automatizácie výroby a podporných procesov bude investovaných 37 mil. \$.** Spoločnosť v súčasnosti zamestnáva 1,2 tisíc osôb, vyrába 115 druhov liekov pokrývajúcich 12 farmakologických skupín (celá skupina Polpharma Group vyrába 600 druhov liekov a patrí medzi 20 najväčších svetových výrobcov generických liekov).

Vonkajší dlh rastie – kvôli úverom pobočiek zahraničných firiem

Národná banka Kazachstanu informovala 15.02., že **vonkajší dlh za ostatných 10 rokov zaznamenal nárast o 74,6 mld. \$ na 168,9 mld. \$** (údaje k 31.10.2017). Rast vonkajšieho dlhu bol pritom spôsobený zvýšením medzifiremnej zadlženosti o 76,7 mld. \$, ktorá je spojená hlavne s realizáciou ropných a plynárenských projektov pobočiek zahraničných firiem na území Kazachstanu. Rovnako došlo k zvýšeniu vonkajšieho dlhu nefinančného sektora ekonomiky o 26,2 mld. \$ a vládneho dlhu o 10,8 mld. \$ kvôli emisii euroobligácií a ďalším úverom. Vonkajšie záväzky Národnej banky KZ sa percentuálne prakticky nezmenili a dosahujú v priemere 0,6 % celkového objemu vonkajšieho dlhu krajiny. Vonkajšia zadlženosť finančného sektora sa znížila (o 39,1 mld. \$), hlavne kvôli poklesu zadlženosti bankového sektora (vrátane Rozvojovej banky KZ) o 37,4 mld. \$. Pokles zadlženosti bánk bol dôsledkom implementácie mechanizmov udržiavania minimálnych rezerv, prísnejších noriem a pravidiel na dostatočnú kapitalizáciu.

Investície do vodného hospodárstva

Ministerstvo pre investície a rozvoj KZ informovalo 15.02., že **v r. 2018 bude realizovaných 193 projektov v oblasti zásobovania vodou a spracovania odpadových vôd.** V snahe zlepšiť situáciu v zabezpečení obyvateľstva pitnou vodou bude na tieto projekty vydelených 68 mld. ₸ a bude sa orientovať hlavne na ťažšie dostupné regióny. Na 40 vodohospodárskych projektov v mestských zónach je určených 22,7 mld. ₸ a v poľnohospodárskom sektore bude realizovaných 153 projektov za 45,2 mld. ₸.

Celkovo bolo v r. 2017 na 164 projektov v mestách vynaložených 56 mld. ₸ na zásobovanie vodou a 20,7 mld. ₸ na jej odvod, vybudovaných alebo zrekonštruovaných bolo viac ako 400 km sietí. Na vodohospodárske projekty vo vidieckych oblastiach bolo určených 35 mld. ₸, vybudovaných alebo zrekonštruovaných bolo viac 2 173 km sietí. Koncom r. 2017 malo k centrálnemu rozvodu vody prístup 93,8 % mestského (plán: 90 %) a 57,4 % vidieckeho obyvateľstva (plán: 55 %). Novým prístupom v realizácii vodohospodárskych programov sú projekty verejno-súkromného partnerstva (PPP), kde na tento rok je pripravených 21 návrhov v Akmolinskej, Almatinskej, Akt'ubinskej, Kyzylordskej, Mangistauskej, Juhokazašskej oblasti a v meste Astana.

Projekty priemyselného rozvoja

Minister pre investície a rozvoj Ž. Kasymbek informoval 14.02. o výsledkoch plnenia plánu priemyselného rozvoja v r. 2017 a hlavných cieľoch na r. 2018. Ako uviedol, **v uplynulom roku bol v rámci plánu priemyselného rozvoja rozpracovaných 120 projektov v hodnote 1,5 bil. ₸ a vytvorených 10 tis. nových pracovných miest.** Plán na r. 2018 predstavuje

zefektívnenie celého procesu: uvažuje sa síce s vyšším počtom projektov (150), ich náklady budú však o 50 % nižšie (1 bil. ₸) a mali by viesť k vytvoreniu o 50 % vyššieho počtu pracovných miest (15 tis.).

Boj proti korupcii - skóre 122/180

Súčasná protikorupčná politika kazašskej vlády získala podľa médií pozitívne hodnotenie zo strany agentúry **Transparency International**, ktorá vo svojom najnovšom prehľade z 22.02. zaradila **Kazachstan na 122. miesto spomedzi 180 krajín sveta**. Oproti predchádzajúcemu roku zaznamenal zlepšenie o 9 miest. V rámci hodnotenia regiónu „Východná Európa a Stredná Ázia“ sa Kazachstan nachádza na 10. mieste a za sebou zanechal také krajiny, ako Ruská federácia (135) alebo Kirgizsko (rovnako 135. miesto).

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie:

Výstavba nového petrochemického závodu

Minister energetiky K. Bozumbajev informoval 13.02. o vytvorení pracovnej skupiny, ktorej úlohou bude vypracovať plán výstavby 4. petrochemického závodu v krajine. Príčinou je skutočnosť, že **ani modernizácia súčasných 3 podnikov (Pavlodar, Atyrau, Šymkent) na spracovanie ropy nedokáže v strednodobom časovom horizonte pokryť rastúci domáci dopyt po pohonných hmotách**. Domáce petrochemické závody spracovali v r. 14,9 mil. ton ropy pri medziročnom náraste o 2,8 % (plán predstavoval 14,5 mil. ton). Ich produkcia pokryla potreby domáceho trhu na 73,5 % v benzíne (plán 68 %), 83,9 % naфте (86 %) a v leteckom kerozíne na 52,6 % (pri pláne 47 %). V roku 2018 sa očakáva, že objem spracovanej ropy dosiahne 15,8 mil. ton.

Lukoil má záujem ďalej investovať v Kazachstane

Vedenie ruskej spoločnosti Lukoil informovalo 08.02. o svojom **pláne podpísať s Kazachstanom novú dohodu o ťažbe nerastných surovín** po tom, ako došlo k zlepšeniu podmienok pre investorov. Od 01.01.2018 platí nový daňový zákon, ktorý rozširuje daňovú základňu v sektore nerastných surovín, zlepšujú správu nepriamych daní a optimalizuje daňové režimy a ruský investor ho vidí ako vhodnú príležitosť na rozšírenie jeho aktivít. Spoločnosť Lukoil má v súčasnosti rozpracované projekty na 3 ropných poliach Kazachstanu:

- **Karačaganak** (Západokazašská oblasť, 140 km od mesta Ural'sk), ktorého zásoby predstavujú 1,2 mld. ton ropy a kondenzátu, 1,35 bil. m³ zemného plynu. Lukoil tu pôsobí od r. 1997. V r. 2017 sa v tomto nálezisku vyťažilo celkovo 12,5 mil. ton ropy (nárast o 9,5 %).
- **Kumkol'** (Kyzylordská oblasť, 200 km od mesta Kyzylorda) – operátorom je spoločnosť АО «Тургай Петролеум», v ktorej Lukoil kontroluje 50 % akcií (50 % akcií vlastní CNPC), v regióne pôsobí od r. 1995.
- **Projekt Tengiz** (Atyrauská oblasť, 150 km od mesta Atyrau), do ktorého patrí nálezisko Тенгизское и Королевское. Využitelné zásoby ropy sa odhadujú na 750 mil. až 1,1 mld. ton (celkové odhadované zásoby predstavujú 3,2 mld. ton). Lukoil je súčasťou projektu od r. 1997, operátorom je spoločnosť ТОО «Тенгизшевройл». Spoločníkmi sú Chevron (50 %), ExxonMobil (25%), КазМунайГаз (20 %), Lukoil (Lukarco, 5 %). V súčasnosti začala v Tengize výstavba nového závodu, ktorý umožní zvýšiť ročnú kapacitu ťažby ropy na 39 mil. ton

V roku 2017 sa v Tengize vyťažilo 28,7 mil. ton ropy (229 mil. barelov), čo v porovnaní s 27,6 mil. ton v predchádzajúcom roku predstavuje nárast o 4 %. **Celkovo sa v Kazachstane v r. 2017 vyťažilo 86,2 mil. ton ropy (nárast o 10,5 %), plán ťažby na r. 2018 predstavuje 87 mil. ton ropy.** Okrem dvoch uvedených hlavných nálezísk sa veľké objemy ropy podarilo ešte vyťažiť v nálezisku Kašagan (8,3 mil. ton)

Výstavba novej veternej elektrárne

V Isatajskom okrese Atyrauskej oblasti na brehu Kaspického mora sa stavia prvá veterná elektrárňa v tomto regióne. Zariadenie s kapacitou 52 MW bude do prevádzky uvedené v r. 2020. Pozostávať bude z 36 jednotiek (výška 100 m, váha 230 ton), z ktorých je už 7 skompletizovaných. Celkové náklady na uvedený projekt predstavujú 12,3 mld. ₸ a financovaný je súkromnými investormi.

Výstavba nových vodných elektrární

Vedenie ruskej spoločnosti „Энергомост (<http://www.energomost.com/>)“ informovalo 10.02., že v Sarkanskom okrese Almatinskej oblasti plánuje vybudovať 6 vodných elektrární s celkovou kapacitou 4,5 MW, výstavba prvých dvoch začne už v tomto roku. Ďalšiu vodnú elektrárňu sa v tejto oblasti chystá vybudovať spoločnosť „ТОО Тамерлан“.

Ťažba zemného plynu

V roku 2017 sa v Kazachstane vyťažilo 52,9 mld. m³ zemného plynu, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje **nárast o 14 %** a zvýšenie o 10 % oproti pôvodnému plánu vo výške 48,1 m³. Vývoz zemného plynu v r. 2017 dosiahol 17,3 mld. m³ a medzoročne sa zvýšil o 26,3 % (plán bol 14,4 mld. m³). V uplynulom roku sa po prvýkrát exportoval zemný plyn aj do Číny v celkovom objeme 1,1 mld. m³. Úroveň plynofikácie Kazachstanu v r. 2017 predstavovala 47,4 % (46,4 % v r. 2016).

V roku 2018 sa plánuje vyťažiť 53,4 mld. m³ zemného plynu, pričom s najvyšším, 10-násobným rastom vývozu sa uvažuje smerom na čínsky trh (do 10 mld. m³). V oblasti ďalšej plynofikácie bude v priebehu r. 2018 realizovaných 16 projektov (7 z nich bude ukončených) v 6 regiónoch Kazachstanu (Žambylská, Juhokazašská, Akt'ubinská, Kyzylordská, Západokazašská a Almatinská oblasť) v celkovej hodnote 12,8 mld. ₸. Koncom r. 2018 sa očakáva, že plynofikácia krajiny dosiahne 47,7 %.

4. Doprava / tranzitné koridory / Hodvábna cesta / projekt OBOR

Plány lodnej dopravy

Podľa informácie Ministerstva pre investície a rozvoj KZ z 19.02. bolo **lodnou dopravou v r. 2017 prepravených celkovo 35 tis. ton nákladov. Plán na r. 2018 je viac ako ambiciózny a predstavuje prepravu 100 tis. ton tovarov**, z čoho hlavnú časť by mali pokryť nadrozmerné náklady. Kazašskú flotilu v súčasnosti tvorí viac ako 300 lodí, z nich 12 vykonáva medzinárodnú dopravu. Na Čiernom mori sú tiež 2 tankery spoločnosti „Казмортрансфлот“, ktoré vozia ropu z ruského prístavu Novorossijsk do rumunskej Konstance.

Transkaspická prepravná trasa

Pod predsedníctvom kazašskej železničnej spoločnosti KTŽ (Қазақстан темір жолы) sa v tureckej Ankare 16.02. uskutočnilo zasadnutie valného zhromaždenia asociácie Transkaspickej medzinárodnej prepravnej trasy **TITR** (Транскаспийский международный транспортный маршрут, <http://titr.kz/ru>). Členovia TITR (Kazachstan, Azerbajdžan,

Gruzínsko – stáli členovia) sa na stretnutí dohodli na celkovom **objeme prepravy tovarov na rok 2018 na úrovni 4 mil. ton, vrátane 15 tis. kontajnerov (75 tis. ton)**. O členstvo v asociácii TITR prejavil záujem aj turecký železničný prepravca.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna spolupráca / vzťahy s EÚ

Vzťahy s EÚ

Ministerstvo zahraničných vecí Kazachstanu zverejnilo 02.02. **spoločné vyhlásenie k 25. výročiu nadviazania diplomatických vzťahov medzi Kazachstanom a EÚ**.

Text vyhlásenia: <http://www.mfa.kz/ru/content-view/sovместное-заявление-по-случаю-25-летия-со-дня-установления-дипломатических-отношений-между-рк-и-ес>

Príprava nových dohôd o voľnom obchode

Ministerstvo národnej ekonómie informovalo 12.02. o pláne uzatvoriť **dočasnú dohodu o voľnom obchode s Iránom** na 3 roky po tom, ako boli ukončené všetky expertné rokovania. Dohoda by mala umožniť zlepšenie podmienok prístupu tovarov z krajín EEÚ na iránsky trh. Kazachstan má záujem o rast vývozu cestovín, cukrovín, rastlinného oleja, mäsa, valcovaných výrobkov zo železa, kondenzátorov, akumulátorov a armatúr.

Vedenie ministerstva tiež informovalo, že **v r. 2018 budú prebiehať rokovania o voľnom obchode s Izraelom, Srbskom a Indiou**. Uzatvorená bola tiež obchodno-ekonomická dohoda s Čínou, ktorej úlohou je vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj bilaterálneho obchodu, lepšej výmeny informácií a analýzy obchodných bariér.

6. Eurázijská ekonomická únia (EEÚ):

Jednotné veterinárno-sanitárne pravidlá EEÚ

Na zasadnutí kolégia Eurázijskej ekonomickej komisie (EEK) 13.02. boli prijaté **jednotné veterinárno-sanitárne požiadavky týkajúce sa podnikov na chov hospodárskych zvierat, ktoré podliehajú veterinárnej kontrole**. Sformovaná bola jednotná normatívna základňa, ktorá stanovuje pravidlá činnosti všetkých podnikateľov, zaoberajúcich sa výrobou, spracovaním a skladovaním mäsa, oleja, mlieka, vajec a iných tovarov živočíšneho pôvodu. Splnenie stanovených pravidiel je základnou podmienkou pre zaradenie do registra EEÚ a umožní voľný obchod v rámci všetkých 5 členských krajín EEÚ. V minulosti tieto požiadavky určovalo národné zákonodarstvo, chýbali jednotné štandardy na úrovni EEÚ, čo viedlo v problémových situáciách a obmedzovalo prístup tovarov na spoločný trh EEÚ.

Schválený dokument obsahuje okrem všeobecných veterinárno-sanitárnych pravidiel týkajúcich sa chovu živých zvierat a špecifické ustanovenia venované chovu hovädzieho dobytku, ošípaných, oviec, kožušinových zvierat, hydiny, rýb a včiel. Stanovené sú tiež spoločné pravidlá týkajúce sa činnosti bitúnkov, výroby, prepravy a skladovania tovarov živočíšneho pôvodu a krmív. Rozhodnutie kolégia nadobudne platnosť 180 kalendárnych dní po jeho oficiálnom zverejnení. Výrobcovia, ktorí sú už zahrnutí do registra EEÚ, môžu do 18 mesiacov od momentu nadobudnutia platnosti nových pravidiel pracovať ešte v súlade s národným zákonodarstvom krajiny, na ktorej území sa prevádzka nachádza. Prijatý bol tiež zoznam, maximálny dovolený obsah a metodika stanovenia prítomnosti 82 veterinárnych liekov, ktorých zvyšky sa môžu nachádzať v nespracovanej produkcii živočíšneho pôvodu.

Ďalším dokumentom, ktorý bol schválený na zasadnutí kolégia EEK, boli **pravidlá vytvorenia a správy jednotného registra pestovaných odrôd poľnohospodárskych**

rastlinných produktov, ktorý bude vychádzať z národných registrov. Register bude vedený v elektronickej forme s využitím integrovaného informačného systému EEÚ. V registri sa budú evidovať informácie o poľnohospodárskych plodinách ako napríklad biologické a úžitkové charakteristiky, pôdno-klimatické a prírodné podmienky pestovania príslušnej odrody. Register poskytne podrobný prehľad o jednotlivých odrodách rastlín, ktoré sú pestované a odporúčané na území jednotlivých štátov EEÚ.

Slabá podpora záujmov Kazachstanu v štruktúrach EEÚ

Predseda Mažilisu (dolná komora parlamentu) N. Nigmatulin na plenárnom zasadnutí (07.02.) vyhlásil, že **zástupcovia Kazachstanu v štruktúrach EEÚ neochraňujú v plnej miere práva a záujmy domácich výrobcov**. Ako uviedol, o tomto probléme sa hovorilo už veľakrát vo vystúpeniach poslancov, pripomienkach zo strany podnikateľov a odvetvových organizácií. Ich spoločným znakom bolo konštatovanie, že kazašskí zástupcovia v medzinárodných inštitúciách nedokážu pomôcť pri riešení najpálčivejších problémov domácich výrobcov, medzi ktoré patria cenové dohody a ďalšie problémy obmedzujúce voľnú konkurenciu. Ako príklad bola uvedená vzniknutá situácia v oblasti obchodu s cementom s Ruskou federáciou. Zatiaľ čo Kazachstan bez prekážok dováža 700 tis. ton ruského cementu každý rok, jeho podnikatelia majú veľké problémy s exportom rovnakého produktu na ruský trh. Je to preto, lebo kazašskí zástupcovia v EEÚ nedokázali včas reagovať zavedenie nových štandardov a pravidiel certifikácie cementu pre jeho dovoz do Ruskej federácie. Neinformovali o tom domácich výrobcov, neiniciovali zmenu domácich kritérií v súlade s novými pravidlami a takto postavili kazašských producentov cementu do nevýhodnej pozície. **Práca zástupcov Kazachstanu v EEÚ podľa vyjadrenia predsedu Mažilisu prebieha v „spiacom režime“** a pokiaľ tak bude pokračovať aj naďalej, domáce podniky budú mať z toho straty.

Plán vytvoriť spoločný trh s finančnými službami

Súbor návrhov a dokumentov, formujúcich normatívno-právny základ spoločného finančného trhu EEÚ bol prehodnotený na zasadnutí poradného výboru pre finančné trhy Eurázijskej ekonomickej komisie (EEK), ktoré sa uskutočnilo v Moskve (09.02.). Základným dokumentom bol návrh „**Koncepcie vytvorenia spoločného finančného trhu EEÚ**“, ktorý bol spoločne vypracovaný regulátormi finančných trhov členských krajín EEÚ (za Kazachstan to bola Národná banka KZ v spolupráci s Ministerstvom financií KZ) a expertmi EEK. V dokumente je definovaný právny mechanizmus na vytvorenie spoločného trhu s finančnými službami a nástroje zabezpečujúce jeho rozvoj. Cieľom je zabezpečiť voľný pohyb kapitálu, aktivizovať spoluprácu v investičnej oblasti, zvýšiť úroveň poskytovania finančných služieb v rámci EEÚ a vytvoriť tým silný impulz pre zabezpečenie udržateľného ekonomického rastu.

Na nasadnutí výboru bol prerokovaný tiež **návrh Dohody o vzájomnom prijímaní a uvádzaní do obehu cenných papierov na obchodných burzách členských krajín EEÚ**. Materiál vypracovala EEK ako súčasť realizácie programu vytvorenia jednotného burzového priestoru EEÚ. Prijaté boli základné princípy Dohody, medzi ktoré patrí nediskriminačný prístup cenných papierov na spoločný finančný trh, slobodný model realizácie prístupu cenných papierov na finančné trhy jednotlivých krajín EEÚ, pravidlá prvej verejnej ponuky akcií (IPO) súčasne na viacerých obchodných platformách. Dohoda stanovuje jednotné minimálne požiadavky na štruktúru a obsah sprievodných dokumentov, ktoré sú požadované k emisii cenných papierov. Uvažuje sa tiež s vytvorením jednotného trhu auditorských služieb EEÚ.

7. Významné výstavy a veľtrhy v teritóriu (apríl – máj 2018):

MINEX Central Asia

9. ročník medzinárodného podnikateľského fóra a výstavy zameranej na oblasť ťažobného a banského priemyslu

<http://minexasia.com/2018/>

Termín konania: 18.04.-19.04.2018

Miesto: Astana, Radisson Hotel, Sarjarka 4

POWEREXPO Astana

7. ročník medzinárodnej výstavy energetického priemyslu, elektrických zariadení a strojárstva

<https://www.powerexpo.kz/en/powerexpo-astana/about-the-exhibition>

Termín: 26.04.-27.04.2018

Miesto: Astana, výstavné centrum KORME

KADEX Astana 2018

5. ročník medzinárodnej výstavy obranného priemyslu

<http://www.kadex.kz/eng>

http://www.astana-expo.com/cz/KADEX%202018_ENG.pdf

Termín konania: 23.05.-26.05.2018

Miesto: Astana, výstavné centrum KORME

Prehľad všetkých výstavných akcií organizovaných v Kazachstane v roku 2018:

<https://www.mzv.sk/documents/736307/347854/Kazachstan+-+ve%C4%B5trhy+a+v%C3%BDstavy+2018>

Vypracoval: Ján Galoci, radca
Astana, 05.03.2018